

קונצרט למינויים מס' 5 בתזמורת הפילהרמונית

בתכנית: בטהובן: סימפוניה 8. קונצ'רטו לצ'לו. צ'ייקובסקי: קונצ'רטו, רוקו. קור' לצ'לו ותזמורת. יוסף סל: סימפוניה 1 (נגינת בכורה ביש"ר ראל). וואגנר: פתיחה ל"פריי שטיץ". המנצח: היינץ פרוינדטל. הסוליסט: אנדראז' נאבארה.

אין אנו יכולים אלא להצביע על עמדה האמילוגית המובהקת של הנהלת התזמורת כל אימת שהיא מחליטה על הכללת יצירה חדשה או חרישה או יש ראלות בתכניתה. הנה "האריה" של הסימפוניה ליוסף סל; בוקארז'ני, ציי קובצ'נסקי והפתיחה ל"אבאך" יצירות ש מקומן היום בקונצרט פרומאנדה פופר לארי — אם אין מנצח מבריק כזה שבי יצור מוחזרים החיים הבלויים לתחיה עראת, מרים או בעובדה, שגורני לא נתגשש אצלנו לקהל מוסיקלי הומגני, שקל לנשוא נטייתו ודרישותיו לג בי הרפסודיות. אבל דווקא עובדה זו היתה צריכה לקבוע את הקהל התרבותי התינוכי בעיצובו של הקהל המוסיקלי הישראלי של יום מחרו שהיה מעבר ל מעונג הרדעה, ויהיה זה מיעוץ ואציל כאשר יהיה, נמצאות בכל אמנות הוסיקליסטית אמיתית שתי הדרשות המובנות ביותר: מה התרפן של האמנות המובנת לאדם ומה התועלת, כי התועלת שהי מושגת ביותר בשביל האדם הזה. ואלו נא נביא את הטענות הנדרשות, טענות אסתטיות-פילוסופיות הולכות כגון:

אמנות לשם אמנות? או הבידור המערב דני? וכו'. שהיו יודעים אנו יפה שה משהו כפי מיעוץ נלאך, או הסוננות והרביעיות האחרונות לבטהובן, אינן משחק תם בצלילים ועל אחת כמה וכמה שאינן מתאמות ל"בידור מעורר". מה "תכנון" של יצירות אלה התשובה אינה כה מסובכת כפי שהיו רוצים אנשי האסתטיקה המעוררים. המיסה בלאך היא תיאולוגיה מצלצלת. (כמו הקתדרל על על חלונותיה וספלה היא "הביבליה של העניים ועל אלה שאינם יכולים לק" רוא בה) היצירות האחרונות של בייס רובן הן מטאפיסיקה מצלצלת. היא לוגית ומטאפיסיקה הרי זה מעבר לאס

טיסטה ולפסיכולוגיה ומה השימור שיות שהיון המיסה בלאך נכתבה בש" בכל עדה נוצרית, בשביל בעל מאמץ גים שיועים את הסימבולוגיה העמית קה שה "קוראנו", למשל, והנה באה ה מוסיקה של באך ומסמיעת לאותו מיעוץ רליגיוזי שקירקאנון קורא לו "הנועה" (מבובן העללות הנפש) והחסיד שלנו "כנונה", וכך מביא בטובו את ההטל המוסיקלי של האסכולה האידית, ליוסיקה הגרמנית, את הבשרה של אידיאלים נשגבים, לכל אלה שידו עים לו כבר על קופים. יכולנו להמשיך בדוגמאות — שהרי כל אמנות מהימנת מתהווה תמיד כסיפוק צרכים אמיי חיים, במקום דוגמאות נוספות יכולים אנו לומר בדואות גמורה, שאמנות גור לה, או נגיד אמנות סתם — מעולם לא נוצרה לשם שעשועים. החל בנביאים של התנ"ך ועד ל"סימפוניה התיוליס" לסטראבינסקי, מפנה אותנו האמנות אל מעבר להתגששות החיצונית החיצונית: אל אליהם בשביל המאמץ, אל החברה האנושית של המארכיסטיס, ואל העל" אנו של הפרוידיסטיס. כל הגדרה אחת של מהות האמנות היא אחיות-עניינם.

אם נתחור אישוא לתכניות של התזמורת הפילהרמונית שלנו, יהיה עלינו לחקוק שנתתי של דוגמאות שנתרותו מן החזון: שנתרותו הנובעת מהאופי הקומפוזיציאלי של חיי המוסיקה המאורי גנים, כפי שהם קיימים בימינו אנו. קיים פחד, לא, ממש טראומה, לגבי כל דרישה לקהל. התזמורת אינה אישוא אלא כלי שרת לקהמות חגיגתי של רפסודיות נמצוצים ביותר. פחד זה מזהל במקצת גם בזלוז בקהל, שהרי עיי כך נוצר לו תמיד תפקיד עלוב ופאסיבי, במקום להיות שותף אקטיבי שלעציו אין אמנות במקרה של תכנית זו למשל — כדי שנוכל לשמוע את היצירה הנפלאה של יוסף סל, עלינו לשמוע קודם את הריקנות הבאנלית של בוקארז'ני, שם היסטורי מופר, שהרי אבד עלינו כלת, ויהי הסוליסט מזהיר כאשר יגיע, ואת הפתיחה הוואגנרית שבתחילת הקולנוע ינגינה כל התזמורת הקולנועית בפרברי ציר קרנית? היש

משום אקטואליות כלשהי ביצירות אלה דווקא אצלנו? היש כלשהו בתזמורת? וכו'. הקרה ארבע הנחלת התל מרות את הקהל של הקונצרט, בניו גע להרכבו, בנוגע לאחוז של הקהל המתמיד וקהל המתחלק? שמה מנגנת התזמורת בשביל אותו קהל אותו רצ' פוטארו זה שנים רבות? חקירה כזאת עשויה היתה להשמיע השמעה מכרעת על כניון התכניות, שהרי אם מנגנת התזמורת לקהל מוסיקלי חדש ומתחיל דש, התכנית צריכה להיות מותאמת לכך. ואם אמנם קיים קהל מתמיד ב" קונצרט, הרי שיש להמשיך בקו ולי הוסיף למשל את הנון לשם וואגנר — היינו וואגנר — אנטון פון וואגנר, הצערו המוחלט מתכניות התזמורת הוא בחינת פגם תרבותי רציני ביותר. ואין לשכוח שביתיים גדול דוד ב"ר צ'ייקובסקי בעל השכלה מוסיקלית ש אלה נופלת כל מאומה מהמציא אצל עמים אחרים, דור חדש שאמנם יודע גם על בוקארז'ני ועל וואגנר, אבל בקו על סטראבינסקי, שינברג ואנטון פון וואגנר, הדור הצעיר היה אמנם אינו זה בר רציני בחשבונית הקופה של התזמורת היום — אך השפעתו תלך ותגדל מרות ליום!

הסימפוניה הראשונה ליוסף סל

בשביל אותו חלק מהקהל היודע ש אקטואליות היא גורם ראשון באמנות ולעומת כל טענה נגדית חלק זה של הקהל אינו כמות מבוטלת — היתה יצירתו של יוסף סל, קומפוזיטור ירי שלמי, חוויה עמוקה, אך מזועזעת, שירי ביבה הבאנלית בתכנית מסובכ ל סימפוניה של י. סל השיגה את ההפך מהאקסט המכונן: הגבירה את ה רושם החזק של היצירה החדשה. מה תכנה של הסימפוניה: התוכן, מעבר להתגששות הצלילי לית המוחשית, הוא החתייה האנוי שיתלואמת שאת ניסוחה האמנותית הראשון קיבלה במזמור קליני, "על גני רות בבל שם ישבנו", ומה היא "התר" "על" או האקטואליות ביצירה זו? גם זוהי קולקטבית ואינו ביוריאליטי. גם יחד בלב כולנו. מכח המוסיקה אין תקי יחל המאזין "ישב באלום הקונצרט בשעת הביצוע, הוא יושב שוב על גה רות בבל, ולא רק בו ברגע. אלא ברגע העצמי של החוויה הקולית. אכן ר' בר זה אקטואלי תמיד בשבילנו, אבל השימוריה, במיוחד היסטוריה החדש היא מלמדת, שדבר כזה עשוי להתרחש אצל כל עם, על כן האקטואליות שבר יצירה אינה אקטואליות יהודית בלבד, אלא אקטואליות כלל-אנושית.

י. סל מתגלה כאן כאמן בעל חזות חזקה הראשון של הסימפוניה הוא בן חזית פראסקי ענקי. המוסיקה עוברת תמזור נהדר, מעלה את הנהר, זרמת המים האדירים, ספק נהר ספק דמעות, לו ושושע אתה את הקול האנושי קול מורטט בגושה היהודי הקדום. על גה רות בבל, אוסיני לאמנותו של י. סל הוא כי ינגון זה אינו מופיע בשמולותו בפרק הראשון של הסימפוניה, אלא בקר טעים בלתי שלמים, שהרי האדם הבן כה אינו יכול לפתוח בשיר. יסוד חשוב ביצירה הם הדחפים הריחמיים המר' טריים, אם נזכור שהריקוד כהבעת תנועתית-תזמורת אינו בא תמיד להבעת חל, בלבד, נבין שמקומו מתנדף אצל "הכללה אמנות" של וואגנר גורל אצל עמי המזרח הנוביא ולמה התנבא בלחית כלי-נגינה, ריקוד וזמרה. סל משגו אקטיבי חזקים ביותר עיי יסוד ריתמי זה. אקטיביים של מתח נפשי מברברי, שג' הוא מניעונו אנו לקביעת העובדה, שג' הוא דרמטיקן בעל יכולת דבה. הוא דרמטיקן יהודי מובהק בכך שהקניו מילקס הדיאלקטי של אמנותו, עושה על יסודות ובאמצעים שהם מתחום הדי ש"ל הנשמה הגזעית העברית, בני גוד לטאטיסטי הדראמה האירופית, בני סח יוון.

העובדה שגל הוא ריאמן בסבניקה הקומפוזיטורית, מאפשרת לי את הש" צת החזון. לא באך המקהל לניתוח מבין גולעי, וברור שהקהל מעונין, ובצדק בתצאות בלבד, ואלה גולות ביותר.

חפזיטם והמנצח

מר אנדראז' נאבארה הצליסט הופיע זה הפעם הראשונה לפני הקהל הישראלי. נגינתו היא בסגנון אינסטרומנטי צרפתי מובהק, צליל ערב תם ומבריק, קאנטאבילי (שידיות) לאטיני שותף פשוט ורסבני, שליטתו בקשת ובדי ה שמאלית (זו הנעה על המיתרים) היא שליטה ווירטואוזית מושלמת. שתי היצירות שנגן, לא אפשרו לנו לעי מוד גם על התכונות המוסיקלי תהאני סלקטואליות של האמן, היינו מעדיפים את הקונצרטו של היינץ במקום של בר קא'יני: את הרפסודיה "שלמה" לבי לוך במקום הוואגנריות לצ'ייקובסקי. הצלחתו של א. נאבארה היתה יצאת מן הכלל.

למנצח היינץ פרוינדטל מגיעה תוד' תנו על הביצוע היפה של הסימפוניה ליוסף סל. כאן הוכחה למסירותו של יצירה בנאמנות ובהתלהבות, אפילו זו יצירה של קומפוזיטור ישראלי מני צת צנוע וסימפאטי זה מסמל את הטי פוס של מנצח אירופי מעוון, שידוע יפה כי הדגש הוא לא בתנועות מפורטות ומפריעות, אלא ברות שעליו לעורר ול' להנשים ביצירה. הוא מנצח אידיאלי בש" ביל קהל, שאב לעי יצירות, ובדואי כיל בשביל קהל הבא "לראות" מנצח. לבסוף ורשה גא לי להכיר דבר טפל

אך מפרעי: הכסא שהניחו לסוליסט הוא כסא המכווץ ביותר שנמצא בעירנו. הוא עורר המהלה וצחקו בקהל. כלום גם לכך אין תקנה?

אמש בקונצרט

קונצרט מנויים מס' 5 בתזמורת הישראלית

במקד התעניינות של תכנית זו עמדה נגינת הפכודו של הסימפוניה הראשונה של הקומפוזיטור הישראלי יוסף סל. נאמר מיד שביצירה זו יש לראות הישג גבוה ביותר — בחינת מארצע תרבותי אמנותי ביצירה הישראלית ה מקורית.

יוסף סל מתגלה ביצירה זו כסימפוזי ניסט מובהק שכתבו אותו בהגינות אוראנטלי של המחשבה, אנו בהתגששות המחשבה בארכיטקטורה צלילית מושלמת. עד כמה שניתן לשפוט אחרי נגינה אחת הרי אפשר להניח שגני יסודות קריים ביצירה הזאת: הציר והריקוד העיור של "התרות בבל" של זרם מים אדירים" הוא פראסקו ענקי, מלאכת מחשבת של אמן בעל חזון. הריתמוס הריקודי הוא אלמנטארי ונוגע במיתר העברי המיוחד הנמצא מאחורי הקלעים אישם בין הארכי טיפים הנפשיים של כל מאזין יודני, של נוסף על כך את התזמור הנהדר של יצירה זו, הרי לפנינו יצירה גדולה וצנועה, תחור תוד הגששה: יצירה ישראלית מקורית חשובה.

הסוליסט היה הפעם הצליסט הצרפ' תי אנדראז' נאבארה. נגינתו הוסיפה לנו לפנינו מוסיקאי בעל עשור קומה גבוה ביותר. צליל מלא וגדול אך מתוך ר עדין, בשעת הצורך מתאגדים עם חירי אטויות מבריקה בניגונה. הצלחתו היתה יוצאת מן הכלל.

המנצח היינץ פרוינדטל, אם פיל לא שכנע בסימפוניה של בטהובן הוכיח את אמנותו בכתחילה להקלע החופשי. לחאבר, אך במיתו של לברכו על ה ביצוע היפה של הסימפוניה ליוסף סל